

Maria och återlösningens verk

(Marie et la Rédemption)

av

Louis Boyer

Kapitel IX

ur

Le Trône de la Sagesse

*Utgivning i bok
Cerf, Paris, 2012.*

Den vikt kyrkofäderna fäst vid inkarnationen har ibland gett upphov till några missförstånd. De som, med lite för stora krav på sig själva, historiskt studerat dogmen har tillfört den en lära om den av sig självt återlösande inkarnationen och ställt den i motsats till den paulinska och medeltida läran om återlösningen genom Kristus. I själva verket saknar den motsatsen allt innehåll. De som tror sig ha upptäckt en motsats skapar den själva utan att göra klart för sig att de använt begrepp fäderna använt och tillfört begreppen en betydelse som är vår men inte deras. Vi har, om vi ser till mängden moderna, teologiska avhandlingar, vant oss vid att ställa inkarnationen och återlösningen på olika sidor mot varandra för att lättare studera

båda. Fäderna har emellertid alltid bevarat en konkret realism i begreppet inkarnation, som man inte bör glömma bort. Att säga, som S:t Athanasius, att Ordet genom att bli kött gudomliggjort oss, innebär inte alls att Korset görs överflödigt, eller blir sekundärt. Ty Ordet skulle aldrig, enligt samme författare, gjort sig till kött om det inte i köttet upptagit allt som kallas "köttets lidelser", det vill säga lidandet och döden. Inkarnationen är för fäderna visserligen återlösande men av det skälet att inkarnationen, så som de uppfattar den, innesluter Korset.

Annorlunda uttryckt är det inte en abstrakt inkarnation, eller bara det faktum att en varelse som är Guds människoblivne Son finns till, som räddar oss. Det är hela förverkligandet av hans historiska existens, i vilket Gud underkastar sig vår existens, som upprättar människan inifrån och bringar henne till blomstring fram till det eskatologiska fullbordandet.

Marias moderskap har på samma sätt en roll i den gudomliga planen som inte kan reduceras till den relation Jungfrun upprättar med Guds Son i ett abstrakt perspektiv. Det är inte heller den enkla händelsen att sätta den till världen som kan tillåta oss att fatta vad det innebar för Maria att vara Guds moder i alla dess implikationer.

Inget moderskap låter sig förresten reduceras till bara den enkla processen att fysiskt ge upphov till nytt liv och att sätta det till världen genom att föda det. Låt oss till att börja med tänka efter lite grann. Barnets personlighet frigör sig inte från föräldrarnas, och särskilt inte från moderns, förrän långt efter det vi betraktar som den fysiska födelsen. Detta faktum har på övertygande sätt belysts av djuppsykologin, bland annat genom arbete utfört av Jungskolan. Man bör dock gå lite längre och säga att, om moderrelationen, i likhet med alla relationer mellan människor, följer en komplex utveckling dör den aldrig ut, inte ens när den person som varit ett stöd dör. Det är inte bara under den tid då barnets personlighet börjar avteckna sig

som den för modern fortsätter att vara såsom en del av henne själv. Till och med när barnet blivit hel människa, lika fullständigt distinkt från modern som ett barn kan vara, blir det aldrig skilt från henne. Alla känner vi till fall av missbruk av moderskap som i de fall då modern inte inser att sonen får eget liv. Men det som är patologiskt i sådana fall är inte samvetet på moderns sida, utan det oändligt fasta bandet mellan henne och sonen. Det är vägran att se detta band öppna sig och att relationen mellan dem inte upphör utan förs vidare. Den oundvikliga krisen är i normalfallet bara en andra och slutgiltig förlossning där moderns relation bara synbarligen dör, eller snarare bara dör för att återfödas.

Invändningen är förvisso möjlig att allt som finns kvar av moderrelationen är en privatsak från den tid modern slutar fostra sin son. Modern kan från det ögonblicket alltid leva mer i sonen än i sig själv. Dock är det bara en verklighet av ren subjektiv betydelse. Sonen lever faktiskt i fortsättningen sitt eget liv på ett självständigt sätt. Även om det nu inte är mindre sant att detta liv fortsätter att vara beroende av moderns liv, så är det inte ett beroende av moderns nuvarande liv utan av det hon tidigare varit. Denna förändring är den största förändringen alla mödrar ställs inför och som kräver av dem att de avstår från den tidigare relationen till sonen. För alla kommer ögonblicket när sonen varken kan eller längre bör vara beroende av sin mor. Även om han ännu drivs av det modern en gång för alla överfört till honom, kan han inte längre vara beroende av sin mor.

Men det är också här ett av de drag som särskiljer Marias moderskap från alla andra moderskap framträder och förlämnar henne en alldeles unik fullhet.

I en mening är Jesus, som inte förverkligar sig själv, den enda Son Maria är kallad att föda. Om Guds Son som gudomlig person har kunnat anta en särskild individuell mänsklig natur är det inte för denna individuella naturs skull han antagit den. Hans upptagande (fr., *assomption*, hans ”upplyftande till Faderns högra

sida”, övers. anm.) kan alltså inte vara den slutgiltiga uppfattningen om inkarnationen. Jesu mänsklighet, som en individ, har bara upptagits av Ordet för att göra oss alla till Guds söner i honom. Ordet har alltså inte kunnat göra sig till människa i Jesus utan att samtidigt bli hela mänsklighetens Huvud. Man kan då säga att det är ett inre krav i hans väsen att hans sanna mänsklighet drar oss alla till sig för att göra oss till en kropp, så att vi med hans gudomliga Huvud bara har ett enda liv.

Guds Ord blir inte Jesus, den inkarnerade personen, genom att i en allvarligt skadad mänsklighet introducera ännu en särskild person utan tvärtom, genom att introducera allt som utgör en individ som är mänsklig med kropp och själ i en persons, Guds Sons, transcendentia liv. Hädanefter drar alltså denna person oss alla som olika personer till sig och öppnar för dem sin mänsklighet som person och överlåter den reservationslöst till oss. Det är inte en viss människas särskilda existens som fullbordas i Jesus. Det är en människa som i Guds Son fullbordar sig själv i det att hon går utöver och förbi sig själv. Därför inordnar Jesus sig helt som förmedlare av sig själv till andra människor i en ny historia som leder till att alla ständigt dras till honom och införlivas med honom i enhet.

Hans jordiska livsdrama blir först ett sådant öppnande och en sådan gåva till den mänsklighet han tagit sig an i det tillstånd synden försatt den i, i hela sin verklighet. Det är vad hans frivilliga, syndfria, offrande av sig själv skulle betyda. En sådan kärlek, som gjutits djupt in i den mänsklighet som haft Adam som anfader, har i offrandet inneslutit det frivilligt burna korset och döden. Men denna djupa reva skulle bli till försoning, och denna, den andre Adams, död skulle bli till uppståndelse för Adams hela sårade mänsklighet. Guds ende Son, som blivit människa, ville dö för att samla Guds skingrade barn i sin kropp.

Vi kan därför säga att Jesus, med kraften i sin uppståndelse och tack vare det han till slut fullbordat på Korset, blivit vad han är

när han införlivat hela mänskligheten med sig själv och gjort alla till söner i sig.

Följaktligen måste Maria bli moder till alla som Sonen av nödvändighet införlivat med sig för att vara helt sig själv, eftersom Maria är Guds Sons Moder och Moder till Gud som antagit människans natur, så som den helige Paulus säger.

Korsets mysterium, genom vilket Marias Son måste gå för att vi skulle födas till hans gudomliga liv, är alltså förutsättningen för att hans väsen och Marias moderskap är oskiljaktiga och inbegriper oss. Kristi Moder är bara i fullhet Moder när hon fullbordat att föda honom och oss i honom när vi fötts till livet som söner. Korsets skapande lidande hör alltså inte till Maria bara genom denna rent subjektiva tillhörighet genom vilken barnens hela liv fortsätter att höra till sina mödrar, utan också när de är vuxna. Även om vi inte är främlingar för Jesus eftersom han räknar med oss så att vi verkligen hör till hans kropp som lemmar, är det ändå Maria som i ett mysterium låter också oss födas på Korset för att vinna det eviga livet.

Varje moderskaps sista ord kommer från modern när hon från sin sida går med på att låta barnet ha ett eget liv. Det är sannolikt en moders andligt mest upphöjda sista ord. I Marias fall frambär hon sitt offer när hon går med på att Jesus överlämnar sig till Fadern så som det var Hans vilja, alltså Korset. Men den moraliska smärta överlåtandet inneburit blir inte slutpunkten på vad hon kunde ge sin Son av sig själv för att han skulle bli den han är. Det blir det nya moderskapets gåva i vilken vi blir hennes barn i Honom i vår tur. Vi föds i den Endes död för att han skall bli den förstfödde bland många bröder. Det är den djupaste meningen i Jesu ord på korset till Johannes och Maria: "Kvinna, där är din son .... Där är din mor".

Marias "medlidande" finns alltså inte bara som stöd till återlösningen utan förenas med den. Det är sant i samma utsträckning som det är sant att vår återlösning, för Jesus som person, inte bara är hans yttre verk utan snarare det slutgiltiga förverkligandet av honom själv. Maria, å andra sidan, är Jesu Moder i allt han är, och Moder med samma moderskapets moraliska som fysiska verklighet. Hon är alltså moder till oss också enligt nådens realitet. Vi får då säga att vår gamla mänsklighet har förnyats i sitt väsen och föds på korset, att den föds av korset. Det är alltså, i den aspekten, korset som förverkligar Marias moderskap. Hennes anslutning till sin Sons kors genom sitt ja i tron är alltså inte bara en anslutning som den genom vilken mödrarna förblir subjektivt förenade med sina söner också när de gör sig självständiga i förhållandet till dem. Hon deltar själv i det som är det egna moderskapets fullbordande i ett nytt födande som inte heller kan vara mer främmande för henne än det liv är främmande som frambringar hennes egen Sons liv.

Det finns ett slags första utkast till detta fullbordande, eller skiss, i den anknytning en mor kan ha till födandet av sina söner eller döttrar. Men det förblir skiss. Det finns förvisso ett slags utvidgande, eller en förlängning, av den karaktäristiska existens som modern har fått till en motsvarande karaktäristisk existens hos hennes barn, som för den vidare. Men det är inte möjligt utan någon samverkar utifrån.

I barnbarnen är den existens man känner igen ändå främmande för oss fastän de härstammar från oss i den utsträckning det först varit nödvändigt, att sonen "frigörs från sin far och sin mor för att hålla sig till sin hustru". Ingenting sådant gäller i vårt förhållande till Maria. Vi är inte på något sätt främmande för Jesus. Vi tillför inte Jesus någonting när vi återfinner livet i honom och föds på nytt i hans död. Därför är det bara honom Maria återfinner i oss, med andra ord, bara henne själv, ingenting annat än hennes eget väsen som, utan något enda förbehåll, överlåtits till Gud, till hans plan och

till fullbordandet av hela hans vilja, det vill säga en sådan överlåtelse som konstituerar hennes Moderskap.

Den del av sin Sons frälsande lidande som är Marias hör till detta moderskaps fullbordande. Hon gör sig till ett med detta lidande genom sin tro. Hon visar sig här mitt i själva blomningen och inte bara i en ren spegelbild. Maria fullbordar på Kalvarieberget det hon underförstått gett sitt samtycke till i sitt "Fiat", det vill säga allt hennes Son fullbordat när han från början tog på sig den återlösande inkarnationen med hela dess inneboende betydelse: "Du har varken krävt offer eller brännoffer av mig: men så står det skrivet om mig i din bok: se jag kommer för att göra din vilja."

Är det inte i Marias förening med Kristi lidande vi kan förstå vad de födslosmärton Uppenbarelsebokens visionär ser hos Kvinnan som är "upplyst av solen och smyckad med en krona av stjärnor" egentligen betyder? Jesu jungfrufödelse, han som föddes utan fläck av en Moder som själv var obefläckad, har inte kunnat vara en smärtornas födelse. Men låt oss upprepa det: Jesus är inte helt och hållet sig själv innan han dör på Korset. Och svärdet som enligt Symeons profetia nu skär genom Marias själ är den födelse vi alla får genomgå, som återlösta syndare, i hennes ende Sons död.

***

Kan man av det skälet säga att Maria är medförlösande eller medförmedlande? Orden i sig har knappast betydelse. Det hela ligger i vad man sedan tillägger. Faran med uttrycken är att de antingen säger för mycket eller för lite. Risken finns. Det förklarar också varför Kyrkan tvekar att göra dem till sina. Den handling som frälser kan bara ha, och har också bara, ett enda ämne, om vi ser till handlingen i konkreta termer, nämligen Guds människoblivande. Det förklarar varför Första brevet till Timotheos så klart understryker att

Jesus Kristus är den ende förmedlaren mellan Gud och människor. Det innebär likväl inte att mänskligheten kan räddas utan att själv medverka. Eftersom frälsningen är ett upprättande av vårt väsen som fria Guds barn, skulle det vara meningslöst att föreställa sig räddningen utan oss och utan vår samverkan. I den meningen är vi, så långt vi är föremål för frälsningen, medförlösande. Och eftersom ingen räddas själv, eller räddar sig själv, och eftersom vi alla tillsammans räddas i Kristus liksom vi går förlorade i Adam, samarbetar vi också för de andra när vi samarbetar för vår egen räddning. I den mån vi alltså är medförlösande, är vi alltså också medförmedlande.

Om detta är sant om oss alla, måste det självklart också vara en sanning när det gäller Jungfrun, men i hennes fall på ett framstående sätt. I den mån man kan tala om medåterlösning, eller till och med medförmedling, kan man säga att det gäller för alla Kristi lemmar. Talar vi nu om medåterlösande, och till och med medförmedlande, för alla Kristi lemmar har, just av det skälet, själva termerna i sig ingenting mer att säga som förklarar det särskilda och unika sätt i vilket Maria anknyts till frälsningsverket.

Till att börja med konstaterar vi att Maria, till skillnad från oss själva, inte anslutit sig till frälsningsverket förrän det slutligen fullbordats, utan redan medan det genomförs. Det betyder egentligen bara att hon sätts först i det långa ledet (eller sist, om man så vill) av Gamla Förbundets heliga som inte bara föregått Ordets ankomst, utan banat väg för det och presenterat det. I det avseendet är det bara en gradskillnad mellan henne och Brudgummens vän Johannes Döparen eller den andre Johannes, som stod med henne vid Korsets fot.

Här som överallt annars verkar således Marias moderlighet vara själva grunden i Guds plan och i hur den förverkligas. Den moderlighet vi här talar om har en unik plats och är bara hennes. Skälet till det är att hon inte kunnat vara Jesu Moder, alltså moder till

Gud som antagit mänsklig natur, utan att också vara Moder till den nya mänsklighet som skulle födas i henne, när Maria på Kalvarieberget knyts till ett skeende som aldrig kunnat ske för någon annan. Det som där sker är i själva verket ingenting annat än hennes egen födelse som fullbordas.

Som det står i ett förord till påven Gelasius' liturgiska handbok: "Maria jublade av glädje vid sin Sons födelse, liksom Kyrkan jublar i glädje över sina barns födelsemysterium." Mysteriet är Påskens mysterium, frälsarens döds och uppståndelses mysterium. Men Kyrkans modersglädje är bara möjlig när den omfattats av Marias moderskap. Den glädje Kyrkan upplever då hennes barn kommer till världen föregås alltså direkt av Jungfruns smärtor på Kalvarieberget.

Protestanterna (i alla fall de mer "evangeliska") skulle här invända. De skulle förmodligen säga oss att Maria varit ett instrument som Gud valt för att hans Son skulle födas i vår art och som följaktligen blev född för att återlösa oss. Men varför skulle vi behöva tro att hon på något särskilt sätt skulle spela en roll i vår frälsning? Är det inte synonymt med att antingen förminska det unika i Kristi roll eller att införa Maria som överflödigt medlare mellan honom och oss?

Det tycks som om en förutfattad mening om återlösningen, också generellt om Guds ingripande i historien, är en del av förklaringen till sådana anklagelser. För oss skulle återlösningen utan Marias roll se ut att fullgöras i tomt intet. Det finns de som faktiskt antar att Gud inte kan möta oss annat i ett katastrofläge. Som de ser saken skulle Gud avvika från det han är skyldig sig själv, om han själv förberedde oss och anpassade oss till mötet.

Men att tänka så, och hålla fast vid det, är synonymt med att göra återlösningen otänkbar. Det är att förstå den nya skapelsen som Paulus talar om (*2 Kor 5:17; Gal 4:15*), inte som en förnyelse av

den gamla mänskligheten, utan som en skapelse som ersätter en annan utan förbindelselänk med den äldre.

Det är dock inte alls vad det Nya testamentet presenterar för oss. Kristus kommer inte för att släcka den tynande vecken utan hålla den vid liv. Han kommer av desto starkare skäl för att ersätta den med ett ljus som bara kan lysa utan att blända. Han kommer inte för att avfärda historien, vilket skulle innebära att vi själva avfärdades. Han kommer tvärtom för att infoga sig i den och resa den upp, utan att bryta ned den.

Om det inte förhöll sig så skulle Gamla testamentet inte ha någon betydelse. Vad skulle vara en möjlig förberedelse för den som skulle komma som den mest främmande bland främlingar? I själva verket är Kristi frälsningsverk ett frälsningsverk för människan, ja hennes frihet, därför att det inte kommit in i mänsklighetens historia som ett slumpmässigt block, utan därför att det verkligen byggts in i historien.

Sett från en sida är Korsets verk helt transcendent. Det kan inte ha något annat syfte, eller vara något annat instrument i strikt bemärkelse, än Gud själv. Likväl genomför verket den mänskliga historien utan något som helst avbrott. Det fullbordar det utan att låta det brista. Sett från en annan sida måste detta verk också vara resultatet av det som historien frambringar.

Det är därför den evige Faderns Son inte kunnat anta mänsklig gestalt och bli verklig människa utan att ha en mänsklig Moder. Det är också därför vi själva inte kan bli nya människor i en ny mänsklighet, en Guds dotter, men av det skälet inte mindre människor när vi fötts av samma jordiska Moder. Ur en synvinkel är detta inte mindre nödvändigt för oss än att vara födda av den himmelske Fadern för att verkligen vara Guds barn och inte bara kallas det.

Om vi inte gick framåt i det vi nu förstår som det nya och gudomliga livet givet av en mänsklig moder, skulle vår nya födelse

göra våld på vår natur. Det skulle inte vara en uppfyllelse av vårt liv utan ett övernaturligt beskärande av det mänskliga hos oss. Mänskligheten gudomliggörs av nåden. Men en mänsklighet som har en given relation till Fadern i himlen skulle vara omänsklig, om den inte också hade relation till en Moder av denna värld. Mänskligheten får sin karaktär som son och dotter genom nåden. Utan relationen till Modern skulle mänskligheten i princip bli övermänsklig och därigenom omänsklig.

Vi måste alltid vara på vår vakt mot doketismens eller monofysitismens frestelser. Vi måste alltså akta oss för tendensen att tro att Jesus inte kan vara Guds Son om hans mänsklighet är mer än vad den synes vara, eller att den inte förlorar sig, eller mattas av, i sin gudomlighet. Det är därför det är så viktigt att visa fram hela verkligheten i Marias moderskap i relation till Jesus och till hela Jesus i en enhet utan sammanblandning men också utan avskiljande från hans gudomliga och inkarnerade person.

Men den skadligaste doketismen eller monofysitismen är ofta den som inte märks. Det är vår egen doketism, vårt nya liv som Guds barns doketism. Vi faller för den på grund av omständigheterna när vi inte vill medge att Maria är vår moder i nådens liv, i det liv som är ett utflöde av hennes Sons liv i oss.

Den kristne, som på nådens nivå tänker sig att det räcker att ha en himmelsk Fader, och att en jordisk moder inte behövs, har en ganska så tvivelaktig inställning. Ligger det inte i den inställningen ett antagande att det kristna livet och det vanliga livet gärna får levas på parallella plan utan något som förenar dem? Någon ihåligare vanföreställning finns inte! Det finns inget kristet liv som inte är det vanliga livet men just det liv vi faktiskt får leva står under Guds direkta ledning utan att det för den skull på något sätt skulle sakna historiska rötter.

Om det är vad det kristna livet kan innebära, och att det är så det kan levas, är förklaringen den att Gud i sitt frälsningshandlande, inte bara tillåtit ett mänskligt handlande att komma in efter det egna verket, utan att Han låtit det mänskliga handlandet ingå i det egna handlandet. Men att då här bara vilja uppfatta och erkänna Frälsarens personliga handlande är detsamma som att bara förstå det så att det som hänt, i och genom honom, skulle vara otillräckligt för oss om vi inte själva hade någon del i det. Varför frälser *Kristi kors oss*? Därför att den mänsklighet han gjort till sin inte blivit främmande för oss av just det skälet att han antagit mänsklig natur. Tvärtom har denna mänsklighet i honom blivit det vi alla kan vara delaktiga i. Maria står för en löftesrik inbjudan till denna delaktighet därför att hon var närvarande vid korset och delade det med Kristus. Sanningen i att Ordet infogats i vår historia motsvaras av sanningen i Marias moderskap för Guds Son. På samma sätt motsvaras vårt infogande i Kristus på korset av sanningen i den del Maria har i att vi blivit andligt födda på korset.

Men hur ska vi förstå att Maria blivit vår moder genom det enastående sätt på vilket hon varit delaktig i Kristi kors? Hur ska vi förstå utvecklingen av hennes moderskap i förhållande till Jesus själv?

Tendensen finns att ibland förstå hennes roll i återlösningen på så sätt att hon, i motsats till oss, är orsaken till att Guds nåd utgjuts. Helgonen, och Kyrkan själv, ingriper emellertid bara på det sättet att de förmedlar nåd som Kristus förvärvat. Bara Maria, ingen annan, samverkade med honom i vinnandet av nåden.

Det tycks i så fall återigen leda till förargliga tvetydigheter. Det skulle kunna uppfattas som att Maria upphöjdes till gudomlighetens nivå men utan att förebråelser från den protestantiska sidan därigenom skulle berättigas. I själva verket nedvärderas i praktiken de viktigaste teologiska begreppen och den katolska ortodoxin riskerar en brytning. Sättet att använda begreppen är då alltför försiktigt och oklart.

Den kristna frälsningens nåd leder oss ända till delaktighet i den gudomliga naturen, säger S:t Petrus. Det är inte möjligt att någon annan än Gud kan "göra" en sådan delaktighet närvarande i vad vi menar med normala tillfälligheter. Jesu egen mänsklighet inverkar här bara i kraft av vanliga tillfälligheter i livet. Hans sätt att vara verktyg är för övrigt utan varje jämförelse därför att det i detta fall handlar om ett verktyg som sammanfaller med den handlande personen i en enda persons enhet.

En Mariologi som säger nej till ett högbjudande och meningslöst tomt prat har alltså inget att vinna på att gå vidare i den riktningen. Maria skulle alltså inte framstå som en andra Frälsare som varken tjänar något till och som är otänkbar. På den vägen skulle man inte kunna ära och lovprisa Jungfrun utan bara försämra sin uppfattning om frälsningen.

Det är inte distinktionen mellan orsaken till frälsningen och dess förverkligande som kan tjäna oss i försöken att karaktärisera Marias unika roll. Vi tror snarare att det är den nödvändiga och inneboende förbindelsen mellan de två aspekter vi här måste beakta. Vi kan inte bara undra om Marias moderskap bidrar till att frambringa återlösningen. Vi måste snarare upptäcka hur återlösningen fullbordas för vår del i utvidgningen av Marias moderskap som sträcker sig ända till oss.

Nåden får inte betraktas som abstrakt. Den är inte ett ting som först måste frambringas och som sedan används manipulativt. Nåden är en underbar händelse, ingen katastrof! Det har behagat Gud att låta nåden ske för att den skall nå vår syndiga natur och uppresas den utan att förstöra eller beskära den. Nåden är en händelse som ger oss delaktighet i Guds eget liv. Nådens frambringande måste således fullbordas under omständigheter som så långt möjligt förverkligar denna Guds välvilja. Guds frivilliga inordning i sina skapade varelser genom nåden ger dem upprättelse, i stället för att drabba dem som blixten. Och det är just detta som

fullbordas när återlösningen sker på korset i den helt unika överensstämmelse och äkta moderlighet Maria är kallad att bära fram i detta verk. Det är på så sätt nåden görs helt mänsklig utan att vara mindre gudomlig. I denna nåd inbegrips ju Marias svar till Guds nåd när hon skulle föda.

Ordet blev människa genom Marias moderskap. Hennes kors säger oss för övrigt ingenting annat än att hon säger 'ja' till allt inkarnationen skall medföra. "Han skulle ju födas av en kvinna och stå under lagen". Det kan alltså sägas att människorna föds till ett liv som är av Gud och som i sin mänsklighet verkligen inordnats i det gudomliga genom förlängningen av Marias moderskap som förverkligas i detta inkarnationens ögonblick. Det är alltså ett moderskap av nåden eftersom Maria i fullt medvetande säger 'ja' till Jesu inbjudande ord "Kvinna, se din son" och "Se din mor". Hennes tro har växt fram i full blomning i en korsfäst kärlek. Hon är alltså bara ett 'ja' som blir ett 'ja' också för allt som i hennes gudomliga moderskap väntar på att bli frukt.

Maria säger i personen den helige Johannes 'ja' till att den älskade och främste lärjungen av alla på något sätt får ta den egna Sonens plats. Maria förstår här, för sig själv och för oss alla, korsets sanna betydelse och blir så mor till alla lärjungar i den nya födelsen. När hon säger 'ja' till Sonens kors i den betydelsen blir Marias medlidande de modersmärton som kommer när vi får vårt slutliga liv som nyfödda. Hon har med hela sin tro omslutit korset när hon i detta ögonblick upplysts av detta yttersta ord han riktat till henne.

Den mänskliga sanningen, som kommer av Guds Sons födelse i vårt kött, har bekräftats av Marias moderskap. Friheten är med från början i det som sker och är långt från att ha fördärvats. Vår mänsklighet, född av Guds nåd, är oss inte heller påtvingad eller passiv. Maria är ju nu kallad att utsträcka moderskapet till oss alla, i samma ögonblick som hennes Son och Guds Son kallas att dö för oss. Modern till Gud, som antagit mänsklig natur, har adopterat oss och

går i borgen för att den frälsning som ges genom hennes anslutning till korset verkligen blir *vår* frälsning. Vårt adopterade tillstånd har på ett sätt blivit formen för hur Maria påtagit sig korset.

Alla helgonen måste i Marie efterföljd och i sitt eget kött fullborda det som återstår att lida i Kristi lidande för sin kropp. Men Maria har i sitt deltagande i Jesu sanna lidanden lidit själv. I hennes lidanden fullbordades hennes moderskap. Marias tro på Kalvarieberget visar sig i det sammanhanget som ett slutgiltigt "Fiat" som var nödvändigt i förverkligandet av Guds plan. I det ögonblick då Symeons profetiska svärd gick genom Marias själ har hon börjat tro att också vi blir söner och döttrar på samma sätt som Jesus själv är Son. Det är denna troshandling som för all tid varit grunden för Marias moderskap i Guds nåd. Den har varit samtyckande i samma grad som den varit rik på smärtor. All frälsningsbringande tro återfinns här som en princip eller som ett spirande frö. Den tro som räddar oss alla kommer alltid att tala om vad Maria trodde på Kalvarieberget. Just Kalvarieberget blir också i framtiden *vår* mänsklighets återlösning därför att vi, i det mänskliga hos oss i Maria, fick tro att vi skulle återfödvas i Jesu död och att vi i hans död skulle återfödvas som Marias söner och döttrar.

Marias bön och förtjänster får i detta ljus en kvalitet av ett helt eget, *sui generis*, medlande slag. Ingen kan som hon samverka med sin Sons verk för att tydliggöra det för oss alla. Vi kan fråga oss varför hon skulle ha denna makt. Svaret ligger i att Maria såg djupet i vad Korset innebar från den första stunden och då inte bara upptäckte det broderliga förhållande som skapats mellan oss alla i den Älskades, den Endes, korsfästa kropp. I denna kropp, som är hennes Älskades kropp, och hennes unika kropp, skulle det dödliga såret öppna tron på att hon hade samma moderrelation till oss som till Jesus.

Det är uppenbart att återlösungsverket fullbordas på Kalvarieberget. Marias deltagande i återlösningen fullbordas också där. Det betyder dock inte att Kalvarieberget kan skiljas från allt som föregått det i Jesu liv. Inte heller att det kan skiljas från det som hänt tidigare i Marias liv.

Jesu liv är det människoblivna Ordets liv i sin jordiska historiska existens. I Ordet uppenbarar sig Fadern i kärleken. Den uppenbarelse det handlar om är en uppenbarelse i handlingar och en uppenbarelse av "Andens makt". Det är av det skälet uppenbarelsen, som uppenbarelse i sin helhet, strävar mot korset och kommer till fullt uttryck i Korset.

Korset skulle inte få en sådan betydelse om det inte varit tecknet på allt Jesus sagt och gjort. Det är i detta tecken han vill att vi ska öppna vårt hjärta och andligen lära känna Fadern som anförtrott honom allt. Uppenbarelsen och korset är ömsesidigt förbundna med varandra. Därför har Jesus levt den gudomliga kärleken så långt det är möjligt i en människas liv för att sedan till slut fullborda kärleken i döden. Som S:t Johannes sagt: "Han hade älskat sina egna som levde här i världen, och han älskade dem intill slutet". Det var hans mål att av fri vilja i korsets tecken utge sig i kärlek ända till slutet av sin jordiska existens: "Ingen har tagit mitt liv ifrån mig, jag har rätt att ge det och jag har rätt att få det tillbaka. Detta har min fader bestämt för mig", säger Jesus, återigen i S:t Johannes.

Det är på dessa villkor Jesus aktivt börjar sitt tjänande ämbete, i första hand med att undervisa. Undervisningen har företräde inför den slutliga och definitiva handlingen som är Korset. Denna undervisning är emellertid en livets undervisning. Hans gärningar, och särskilt helandets och befrielsens underverk, är egentligen tecken som bär miraklernas sigill. Alla dessa tecken går

mot det stora tecknet, döden och uppståndelsen. Jesus låter Jonastecknet komma nära detta stora tecken.

Det bör sägas än tydligare att Jesu frälsningsverk först utformar sig som ett uppenbarande av den glada nyheten. Denna glada nyhet handlar om nåden, frälsningen och delaktigheten som i Sonens liv fritt erbjuds alla. Men denna uppenbarelse går redan från allra första början mot sitt fulla förverkligande. Det som uppenbarats som en glad nyhet blir en verklighet. När allt fullbordats är korset det fulla uttrycket för det glada budskapet *Agapè*. Det är i korset uppenbarelsens verklighet synliggörs.

Marias medverkan i detta verk är från början till slut en förebild för oss alla. Maria har det vi kan ta till oss för att själva vara medverkande. I själva verket blir hon det första och fullkomliga exemplet på att ta emot Ordet – det som uppenbarar sig och som överlämnar sig i fullkomlig lydnad.

Men Marias medverkan kännetecknas i alla avseenden av den egna karaktären som i grund och botten är moderrelaterad. Hennes tro är alltså inte bara inriktad på uppenbarelsen av Guds plan utan på vad som sker i henne själv när planen förverkligas i henne. Och hon ser inte heller Guds plan förverkligas för sig själv samtidigt som den förverkligas för alla andra människor, som fallet är i vår tro. Hon ser den i stället förverkligas i sig själv för sin enfödde Sons skull, och i denne ende Son förstår hon vad den gudomliga planen betyder för alla de många bröder Han i sin Försyn söker upp som deras inkarnerad Frälsare, född av Jungfrun.

I Marias lydnad blir också en helt unik moderskärlek påtaglig och äkta. I moderskärleken ger hon den Son hon får föda vår mänskliga natur. Av samma kärlek får vi sedan ta emot Honom själv – när vi väl återfötts i Honom och hon förenat sig med Sonens offer.

Vi kan alltså i Marias tro och lydnad urskilja liksom två faser som egentligen hör ihop. I den första avstår hon i sitt jungfruliga

moderskap från den naturliga fruktsamheten och blir därmed moder till Guds Son. I den andra avstår hon från den ende högt älskade för att bli moder till alla Guds skingrade barn som inlemmats i Jesu sargade kropp.

Vi behöver säga det igen: för alla mödrar innebär moderskapet att kvinnan till fullo blir det hon är genom att avstå från sig själv. En mor har fullgjort hela sin uppgift först när hon samtycker till att barnet, som vuxen, inte längre tillhör henne. Hon har spelat hela sin roll när barnet funnit det egna livet utan att vara beroende av henne. Maria måste gå med på denna utveckling precis som alla andra mödrar. Det sker när hon accepterar sitt öde som ett mysterium. Jesus måste vara det mysterium hon säger ja till. Fadern har gett honom ett verk att utföra och han måste ge sig själv helt och hållet i detta verk som leder till korset.

Men de andra mödrarna upphör att utöva sitt moderskap i detta sista och avgörande offer av sig själva som gåva. Med en utsökt och högsta gåva, som också är paradoxal, slutar de att vara givare åt en varelse som inte längre kan vara deras. Maria blir däremot i det ögonblicket moder på ett annat sätt när också hon lämnar ifrån sig sin Son åt hans eget öde. Hon blir nämligen moder i förhållande till oss. Är inte då de många nya bröderna genom hennes enda barns död kallade till en ny och övernaturlig existens?

Det är i denna riktning Marias hela liv strävar i förening med Jesu liv. Jesu liv visade vägen till samma mål med tecknen på den stegvisa uppenbarelsen som föregick honom. I sitt liv strävade Maria åt samma håll, så som vi kan förstå av Lukas: "Hon bevarade allt detta i sitt hjärta."

Ända fram till Inkarnationen hade hela Marias liv varit ett lyssnande till det gudomliga Ordet som velat tala om människoblivandet. Hela sitt liv anslöt hon sig till en rörelse som lyfte henne till Ordets möte med henne. I rörelsen fanns Ordet. Hela

Marias liv från Bebådelsen är ett lyssnande till det glada budskapets Ord, till *Agapè* kärleken och korsets Ord. Och hon är också en öppning till Ordet i ande och hjärta. Hon ansluter sig till sin Sons kors på samma sätt som till sitt eget kors.

Symeons upplysande ord pekar mot korsets mysterium: "Också genom din egen själ skall det gå ett svärd." Mysteriet kan anas också i Jesu ord vid tolv års ålder när han säger till henne: "Visste ni inte att jag måste vara hos min Fader?" Också i Jesu andra ord i Kana i Galileen framskyntar det vanliga livets små bekymmer, "Låt mig vara, kvinna", men också tiden för korset som väntar, "Min stund har inte kommit än." I det ögonblicket förnyas Marias första "Fiat" i uppmaningen till tjänarna vid bröllopfesten, "Gör det han säger åt er." Om Maria kanske anat att hennes första "Fiat" hade fortsatt att verka flera gånger, så upptäckte hon nog i Kana vad det hela tiden inneburit.

Det var först när Maria fått höra Jesu ord, "Vem är min mor och mina bröder? ... saliga de som hör Guds ord och bevarar det," som hon på djupet kunde uppleva att hennes "fiat" också lösgjorde bandet mellan henne som mor och sonen. Ändå skulle inte det självutgivande offret stå klart för henne i hela sin verklighet, och i hela sin betydelse, förrän Jesus på Kalvarieberget lät henne höra orden, "Kvinna, se din son ..." och sedan visade henne den älskade lärjungen. Samtidigt visar sig moderskapet fullbordas i det ögonblick hon avstått från allt och får höra honom säga till Johannes, "Se din mor...".

Marias personliga helighet utvecklas under hela denna tid i nära kontakt med Sonens verk. Hennes tro följer den som är föremålet för hennes tro i en kärlek som tar emot honom och överlåter sig till honom. Marias helighet hade tagit emot inkarnationen som sitt positiva innehåll. Hon har sett detta innehåll utvecklas i frälsningsverkets utveckling och med sin tro och kärlek helt anslutit sig.

Det finns något av korsfästelse redan i början av Jesu jordiska liv. Vi kan tänka på den oförståelse det evangeliska ordet möter och på spänningen budbäraren själv inte slipper känna mellan det han ger världen och världen själv. Ingen har som Origenes utmärkt sig i att så starkt hålla fram korset före korset i hela evangeliet.

Det är på samma sätt i inre spänning Marias tro växer sig starkare alltifrån den dag livet som mor börjar. Den fria gåvan av sig själv får nu större betydelse. Den förtjänst hon vinner genom tron är i hög grad all tros förtjänst. Det är en kamp i natten hon går med på och den kan inte vara annat än mörk. Hon kämpar med Gud och med sig själv samtidigt. Det är en kamp med sig själv som ser ut som en kamp med Gud och som man också tycker är att kämpa med Gud.

Att tänka sig att ingenting av allt det vi fått veta hade kunnat besparas henne skulle ingalunda göra Maria större. Hennes storhet ligger tvärtom i att ha upplevt den spänning vi känner väl till utan att själva dela den i full utsträckning. Om hennes spänning kan vi bara ha en mycket svag och otillräcklig uppfattning. Ty den spänningen hon upplevt har varit lika djup som ren.

För henne, som vi antar var så levande och känslig för alla förhoppningar och de heligaste välsignelserna för Israel, hade det varit som ett intet att först acceptera att avstå från ett jordiskt bröllop och dess fruktsamhet och sedan inför det accepterande som sedan skulle krävas av henne, nämligen att Jesus inte längre kunde vara hennes, eftersom han helt skulle ägna sig åt Faderns verk och Sitt eget verk. Men vilket bråddjup av saknad har hon inte känt i sitt moderliga hjärta – inte för att hennes Son inte längre var hennes för att hon skulle få vara sig själv – som alla andra mödrar önskar – utan mycket mer därför att han aldrig mer skulle äga sig själv, han som frivilligt tog på sig korset, det kors som var hans!

Sådan har smärtan varit som inte besparats Maria. Hennes födande av barn har varit utan varje jämförelse. Hon har inte behövt känna de vanliga smärtorna i varje annat jordiskt moderskap. Vår smärta borde vara sådan, när vi själva föds till Faderns liv i Hans Son, Marias korsfäste Son.

Översättning för KUÅF den 27 september 2018 – Göran Fäldt.